

Ettepanekud üleriigilise planeeringu „Eesti 2050“ eelnõu täiendamiseks

Esitaja: Viie Küla MTÜ

1. Inimeste tervise ja heaolu prioriteetsus (Peatükk 3.8.2 ja 4.8)

Üleriigilise planeeringu mõjude hindamise aruanne tunnistab, et taastuvenergeetika arendamine võib asukohaelistest tulenevalt tekitada uusi koondumiskohti ning põhjustada kumulatiivseid tervisemõjusid (müra, vibratsioon, varjutus).

- **Ettepanek:** Täiendada planeerimispõhimõtteid nõudega, et taastuvenergeetika, sh tuuleparkide kavandamisel tuleb tervisemõjude hindamisel käsitleda lisaks kuuldavale mürale ka madalsagedusliku müra ja infraheli levikut ning nende võimalikku levikut ja kumulatiivseid mõjusid.
- **Ettepanek:** Tuuleparkide paiknemisel elamualade suhtes tuleb loobuda üksnes fikseeritud miinimumpuhvrite (nt 1 km) käsitlusest ning hinnata piisavat kaugust juhtumipõhiselt, arvestades tuulikute tehnilisi parameetreid, kumulatiivseid keskkonnamõjusid ning müra sh madalsagedusliku müra ja infraheli koosmõju visuaalse ja ruumilise häiringuga.
- **Põhjendus:** Taastuvenergeetika arendamisega kaasnevad asukohapõhised koondumised võivad põhjustada kumulatiivseid keskkonna- ja tervisemõjusid, sh müra, vibratsioon ja visuaalset häiringut. Teadusuuringud viitavad sellele, et madalsageduslik müra ja infraheli võivad teatud tingimustes avaldada mõju inimeste heaolule, kuigi teaduslik hinnang nende mõjude ulatuse osas ei ole üheselt selge. Planeering peab lähtuma ettevaatuspõhimõttest.
- Kaasaegsete tuulikute suurenenud mõõtmed ja kõrgus võivad mõjutada heli levikut ning selle ruumilist ulatust. Olemasolevad müra leviku modelleerimise vahendid ei pruugi kõigis keskkonningimustes täielikult kajastada keerukaid levimistingimusi, mistõttu üksnes standardsetele eeldustele tuginevad puhvertoonid ei pruugi tagada piisavat kaitset kõikides olukordades. Seetõttu on põhjendatud ettevaatuspõhimõtte rakendamine ning juhtumipõhine hindamine.

2. Hajaasustuse arenguvõimaluste säilitamine (Peatükk 3.4 ja 3.3.1)

Planeeringu visioon rõhutab piirkondade elujõulisust ja kvaliteetset elukeskkonda. Samas muudavad tuuleenergeetika arendusalad maapiirkonnad faktiliselt tööstusvöönditeks.

- **Ettepanek:** Täiendada planeerimispõhimõtteid nii, et tuuleparkide kavandamine ei tohi põhjustada olukorda, kus olemasolevate elamute ümber kujuneb ulatuslik ruumiline piiranguala, mis oluliselt piirab uute elamute, kohaliku ettevõtluse ning avalike teenuste (sh turism ja lasteasutuste) arenguvõimalusi.
- **Põhjendus:** Planeeringu eesmärk on toetada piirkondade elujõulisust, kvaliteetset elukeskkonda ja tasakaalustatud ruumilist arengut. Kui energiatootmise taristu ümber kujunevad ulatuslikud kasutuspiirangud, võib see pikemas perspektiivis vähendada hajaasustuse arengupotentsiaali ning muuta maa-alade funktsionaalset kasutust ühepoolseks. Seetõttu on vajalik tagada, et taastuvenergeetika arendamine ei välista tulevast mitmekesisest maakasutusest ega asustuse loomulikku arengut.

3. Kumulatiivsete mõjude kohustuslik hindamine (Peatükk 4.1 ja 4.11)

Mõjude hindamise aruanne soovib piirkondades, kus koonduvad mitme sektori arendused, hinnata tegevuste koosmõju.

- **Ettepanek:** Kehtestada nõue, et piirkondades, kus esineb või kavandatakse mitu suure ruumimõjuga arendust (nt tuulepargid, kaevandused, Rail Balticu taristu), tuleb läbi viia kohustuslik kumulatiivsete mõjude hindamine.
- **Põhjendus:** Üksikute arenduste eraldiseisev hindamine ei pruugi kajastada tegelikku kumulatiivset mõju kohalikele kogukondadele ja elukeskkonnale olukordades, kus samasse piirkonda koonduvad mitmed suure ruumilise mõjuga projektid. Näiteks piirkondades, kus kavandatakse samaaegselt nii taristu- kui ka energiaarendusi, võib kogumõju olla oluliselt suurem kui üksikute projektide mõju summa.

4. Inimtervise monitooring ja andmepõhine seire (Peatükk 4.8 ja 6)

Mõjude hindamine soovitab luua kohanduva seiresüsteemi.

- **Ettepanek:** Täiendada planeeringu seire raamistikku nõudega arendada süsteemset keskkonna- ja tervisemõjude järelhindamist tuuleenergeetika arendusaladel.

Seire peaks võimalusel hõlmama:

Keskkonnaandmete (nt tuulekiirus, temperatuur, müra) ja elanike heaolu ning tervisenäitajate koondanalüüsi, teostades seda koostöös vastavate teadus- ja terviseasutustega.

- **Põhjendus:** Arvestades taastuvenergeetika hajusat iseloomu üle riigi, ei pruugi eelnev modelleerimine üksi piisavalt kajastada tegelikke pikaajalisi mõjusid. Süsteemne ja andmepõhine järelhindamine võimaldab paremini hinnata tegelikke keskkonna- ja tervisemõjusid ning vajadusel rakendada leevendusmeetmeid. See toetab kohanemisvõimelist ja teaduspõhist planeerimist.

5. Kvaliteetne ruum ja väärtuspõhisus (Peatükk 2.1 ja 3.6.2)

Ruumipoliitika põhialus on „Kvaliteetne ruum“, mis peab olema esteetiliselt nauditav ja kohalikku konteksti arvestav.

- **Ettepanek:** Täiendada põhimõtteid nii, et taastuvenergeetika arendamisel tuleb tagada maastike ruumilise identiteedi ja visuaalse terviklikkuse säilimine. Väärtuslike maastike, kultuuriliselt oluliste alade ning oluliste vaadete puhul tuleb läbi viia visuaalse mõju hindamine, et vältida tehnorajatiste domineerivat mõju maastikupildis.
- **Põhjendus:** Planeeringu põhimõte „kvaliteetne ruum“ eeldab, et ruumiline areng arvestab nii funktsionaalse kui ka visuaalse kvaliteediga. Suuremõõtmelised tehnorajatised võivad oluliselt muuta maastiku visuaalset iseloomu ja mõjutada piirkondlikku identiteeti. Seetõttu on vajalik tagada, et energiatootmise arendamine ei kahjusta väärtuslike maastike esteetilist ja kultuurilist terviklikkust.